Vážime si vaše súkromie

Súbory cookies sú potrebné pre správne fungovanie webu, ako aj pre účely analýzy prevádzky a návštevnosti. Cookies nám neposkytujú prístup k Vášmu počítaču alebo akýmkoľvek informáciám o Vás. Webovým stránkam umožňujú zapamätať si informácie o Vašej návšteve, napríklad na ukladanie predvolieb bezpečného vyhľadávania, na zjednodušenie registrácie do nových služieb a na ochranu osobných údajov. Výberom „Prijať všetko“ udeľujete súhlas so spracovaním cookies pre uvedené účely. Kliknutím na „Odmietnuť všetko“ môžete používanie voliteľných cookies blokovať. Podrobnosti o používaní súborov cookies.

Akceptovať Odmietnuť všetko

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky

Povinnosti poskytovateľa sociálnej služby pri ochrane života, zdravia a dôstojnosti prijímateľa sociálnej služby

podľa § 10 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) vznení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“)

Prijímatelia sociálnych služieb majú právo na dôstojné zaobchádzanie, starostlivosť a úctu aj pri nevyhnutnosti použitia obmedzenia.

- Pri poskytovaní sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb **nie je možné používať** prostriedky telesného a netelesného obmedzenia prijímateľa sociálnej služby.
- Jedinou výnimkou, ktorú zákon o sociálnych službách ustanovuje, je použitie **netelesného alebo telesného** obmedzenia iba v prípade, ak je priamo ohrozený život alebo priamo ohrozené zdravie prijímateľa sociálnej služby alebo iných fyzických osôb. V tomto prípade možno použiť prostriedky obmedzenia prijímateľa sociálnej služby, a to **len na čas nevyhnutne potrebný na odstránenie priameho ohrozenia** .
- K obmedzeniu u prijímateľa sociálnej služby možno pristúpiť iba vtedy, keď boli bez úspešného výsledku použité všetky ostatné možné stratégie, či postupy pre zabránenie takému správaniu prijímateľa, ktorým bezprostredne ohrozuje svoj život či zdravie alebo zdravie a život iných osôb a riziká, ktoré vyplývajú z neobmedzenia prijímateľa sú väčšie ako riziká vyplývajúce z jeho obmedzenia.

1. 1. Za prostriedky **netelesného obmedzenia** sa považuje zvládnutie situácie najmä verbálnou komunikáciou, odvrátením pozornosti alebo aktívnym počúvaním.
2. 2. Za prostriedky **telesného obmedzenia** sa považuje zvládnutie situácie použitím rôznych špeciálnych úchopov, umiestnením prijímateľa sociálnej služby do miestnosti, ktorá je určená na bezpečný pobyt alebo použitím liekov na základe pokynu lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore psychiatria.
3. 3. Použitie akéhokoľvek iného telesného obmedzenia, okrem zákonom vymedzených spôsobov, je v rozpore so zákonom o sociálnych službách, a to aj v prípade, ak ide o použitie iného telesného obmedzenia na základe odporúčania lekára z odboru psychiatrie.
4. 4. Rozsah a povaha obmedzenia musí byť primeraná aktuálnemu ohrozeniu a individualite prijímateľa.
5. 5. Obmedzenie sa ukončí vtedy, ak pominie situácia ohrozenia.

- Nevyhnutné telesné obmedzenie písomne nariaďuje, schvaľuje alebo ho dodatočne bezodkladne schvaľuje a potvrdzuje ho svojím podpisom lekár so špecializáciou v špecializačnom odbore psychiatria a písomne sa k nemu vyjadruje a potvrdzuje ho svojím podpisom sociálny pracovník zariadenia. Použitie liekov nemožno dodatočne schvaľovať.

Poskytovateľovi sociálnej služby v súvislosti s použitím netelesného alebo telesného obmedzenia vyplývajú z § 10 zákona o sociálnych službách povinnosti:

- Telesné a netelesné obmedzenie prijímateľa sociálnej služby musí byť zaznamenané v registri telesných a netelesných obmedzení (ďalej len „register obmedzení“) zriadenom na tento účel, ktorý je povinný viesť poskytovateľ sociálnej služby v informačnom systéme sociálnych služieb - § 10 ods. 4,
- register obmedzení musí obsahovať zákonom určené náležitosti - § 10 ods. 5; Poskytovateľ je povinný poskytnúť ministerstvu údaje o použití prostriedkov obmedzenia prostredníctvom elektronického formulára zaslaného do informačného systému sociálnych služieb do 8 kalendárnych dní od použitia obmedzenia (§ 105b ods. 2 písm. a),
- Poskytovateľ sociálnej služby je povinný použitie prostriedkov obmedzenia bezodkladne a každý zápis obmedzenia prijímateľa sociálnej služby vrátane údajov uvedených v registri obmedzení do ôsmich dní po použití prostriedkov obmedzenia oznámiť
  1. a) zákonnému zástupcovi prijímateľa sociálnej služby,
  2. b) dôverníkovi prijímateľa sociálnej služby a
  3. c) opatrovníkovi ustanovenému prijímateľovi sociálnej služby súdom - § 10 ods. 6,
- Pri poskytovaní sociálnej služby dieťaťu a pri poskytovaní starostlivosti o dieťa podľa tohto zákona je poskytovateľ sociálnej služby povinný dodržiavať zákaz používania všetkých foriem telesných trestov a sankcií a používať len také výchovné prostriedky a metódy, ktoré akýmkoľvek spôsobom dieťa neponižujú, neurážajú, nezanedbávajú, vrátane nedbanlivostného zaobchádzania, alebo ktoré sa inak nedotýkajú dôstojnosti dieťaťa a neohrozujú jeho život, zdravie, telesný, citový, rozumový a mravný rozvoj - § 10 ods. 7

- Je nevyhnutné, aby poskytovatelia sociálnych služieb zodpovedne pristupovali k správnemu vyhodnocovaniu správania prijímateľa sociálnej služby, ktoré môže alebo zakladá predpoklad použitia netelesného alebo telesného obmedzenia z dôvodu, že použitím obmedzenia u prijímateľa sociálnej služby dochádza k obmedzovaniu jeho ľudských práv a slobôd a zasahuje sa do jeho telesnej integrity.

- Nedodržiavanie povinností poskytovateľa sociálnej služby podľa § 10 zákona o sociálnych službách sa považujú za správny delikt podľa § 101 tohto zákona.

Zistenia z evidencie oznámení a dohľadov nad poskytovaním sociálnych služieb (do roku 2022) .

- pri vyžiadaní registra obmedzení a uplatňovaní § 10 v praxi zamestnanci poskytovateľa nevedia, o čo ide – neznalosť zákona o sociálnych službách,
- poskytovateľ nemá zavedený register obmedzení, poskytovateľ nemá vypracovanú smernicu alebo iný interný dokument upravujúci postup pri aplikácii § 10 v interných podmienkach,
- poskytovateľ podľa svojho tvrdenia nepoužíva obmedzenia s odôvodnením, že ich nepotrebuje – prax ukazuje, že poskytovatelia zväčša obmedzenia používajú, postup nenazývajú obmedzením alebo ho nepovažujú za obmedzenie,
- poskytovateľ používa netelesné a telesné obmedzenia bez zapisovania do registra,
- poskytovateľ používa aplikáciu liekov ako obmedzenie bez konzultácie s lekárom-psychiatrom,
- za miestnosť určenú na „bezpečný pobyt“ (tzv. bezpodnetovú miestnosť) považuje poskytovateľ izolačnú miestnosť alebo klasickú obytnú miestnosť, v ktorých si prijímateľ môže spôsobiť ohrozenia života a zdravia,
- poskytovateľ pravidelne/denne využíva pre prijímateľa sieťovú posteľ (tzv. klietkovú), najmä na spánok na základe odporúčania psychiatra, s odôvodnením, že sieť prijímateľovi poskytuje pocit bezpečia, aby v noci nespadol. V mnohých prípadoch je to aj prianie prijímateľa alebo jeho príbuzných,
- poskytovateľ používa netelesné a telesné obmedzenia v súlade so zákonom o sociálnych službách, vedie register obmedzení, avšak použitie obmedzenia neoznamuje ministerstvu,
- poskytovateľ používa netelesné a telesné obmedzenia v súlade so zákonom o sociálnych službách, vedie register obmedzení, avšak použitie obmedzenia neoznamuje súdom určenému opatrovníkovi,
- poskytovateľ používa netelesné a telesné obmedzenia v súlade so zákonom o sociálnych službách, vedie register obmedzení, avšak použitie obmedzenia prijímateľa pozbaveného spôsobilosti na právne úkony, ktorého opatrovníkom je poskytovateľ, neoznamuje príbuzným,

- poskytovateľ oznamuje ministerstvu použitie obmedzenia, aj keď o situáciu vyžadujúcu použitie obmedzenia nejde, napr. dve prijímateľky sa pohádali, kričali na seba a používali vulgarizmy – zamestnanci ich rozdelili a dohovorili im; prijímateľ prišiel z vychádzky pod vplyvom alkoholu a zamestnanec mu dohováral, a pod.),
- používa rovnaké obmedzenie toho istého prijímateľa opakovane viackrát za sebou a oznamuje ministerstvu, obmedzenie sa míňa účinku, poskytovateľ jeho použitím nerieši agresívne správanie prijímateľa iným spôsobom (napr. konzultovať so psychiatrom, riešiť v rámci individuálneho plánu, a pod.),
- poskytovateľ v situácii, kedy prijímateľ fyzicky napádal iných prijímateľov, nepoužil žiadne zákonom dovolené nástroje na ochranu života a zdravia ohrozených prijímateľov; situácia bola zapísaná v hláseniach službukonajúceho personálu, bez uvedenia prijatých opatrení, čo poskytovateľ zdôvodnil tým, že záznam zapísala pracovníčka, ktorá nebola priamo prítomná pri incidente,
- poskytovateľ v situácii, kedy prijímateľ fyzicky napádal iných prijímateľov, v súlade s odporúčaniami psychológa, ktorý uviedol, že v situácii, kedy prijímateľ z dôvodu svojho správania fyzicky napáda iných prijímateľov, nie je potrebné reagovať na krátkodobé skratové situácie voči iným klientom, nepoužil žiadne zákonom dovolené nástroje na ochranu života a zdravia ohrozených prijímateľov.

Postupy, ktoré sa z hľadiska ich povahy a účelu nepovažujú za obmedzenie podľa § 10 zákona o sociálnych službách

- použitie zábrany na lôžku - ak ide o zábranu z dôvodu rizika pádu prijímateľa z lôžka, pričom prijímateľ ju vie prekonať - zložiť, odsunúť alebo má možnosť privolať si službukonajúci personál,
- použitie fixačných pomôcok/pomôcok na zabezpečenie pádu prijímateľa , ktoré zabraňujú telesnému poškodeniu prijímateľa sociálnej služby v určitých situáciách, napr. pri presune prijímateľa na vozíku, z ktorého bez nich môže spadnúť, a to na nevyhnutne potrebný čas (vychádzka, účasť na spoločnej aktivite a pod.). Ide o oficiálne pomôcky uvádzané v ošetrovateľských technikách, pričom niektoré môžu byť súčasťou vozíka. Za fixačné pomôcky sa nepovažujú rôzne textilné pásiky, kožené opasky, plachty na posteľ.
  Tieto postupy nemožno považovať z hľadiska ich povahy a účelu za prostriedok telesného obmedzenia podľa § 10 zákona o sociálnych službách.